

Dr. Hadnagy János:

A KÖRNYEZETISMERET TANÍTÁSA

A Tankönyvkiadó kiadásában 1975-ben jelent meg a tanítóképző intézetek számára a fenti címen 215 oldalon 84 ábrával gazdagon illusztrált jegyzet. A jegyzet áttanulmányozása alapján megállapítható, hogy az a nevelőképzés szükségyszerű feladataként jelent meg. Konkrét segítséget igyekszik nyújtani a tárgy tanításának sokrétű feladataihoz. Nemcsak a tanítóképző intézetek főiskolai hallgatóinak és az alsó tagozatos nevelőknek nyújt jelentős támogatást, hanem a képesítés nélküli nevelők, valamint a koncentrációk megvalósítása érdekében a biológus szaktanárok számára is útmutatóul szolgál.

A jegyzet 10 fejezetre tagolódik. Az 1. és 2. fejezet a környezetismeret tantárgy pedagógiai koncepciójával és tantárgytörténeti előzményeivel foglalkozik. A 3. fejezet részletesen taglalja a környezetismeret tanításának feladatait a személyiségfejlesztés szolgálatában. A 4. fejezet a tantárgy tartalmi és tantervszerkezeti kérdéseit ismerteti. Ezen belül külön foglalkozik a környezetismeret követelményrendszerével, a felső tagozatos szaktárgyak kapcsolatával, a tantervi anyag kiválasztásának és elrendezésének szempontjaival. Értéke, hogy elemzi a tárgy komplex jellegét, valamint ismerteti a környezetismeret tanítását segítő oktatási dokumentumokat. Az 5. fejezet fontos elvi és gyakorlati elemzést ad az oktatási folyamat komplex fázisainak mozzanatairól és didaktikai feladatairól. A 6. fejezetben külön-külön elemzi a környezetismeret tanításában alkalmazott módszereket és eszközöket. Fő törekvés a korszerű formák és módszerek ismertetése az önálló ismeretszerzésre és aktív tanulói tevékenységre nevelés érdekében. Ezután a környezetismeret tanítására való felkészülés elveit és szempontjait tárgyalja. Az utolsó 3 fejezet az iskolai gyakorlatokkal, az összevont osztályú tanulócsoporthoz munkájával és a korszerűsítési kísérletekkel foglalkozik.

Igen nagy értéke a jegyzetnek, hogy közel 100 oldalas „Függelék”-ben a tantárgy feladatainak gyakorlati megvalósításához konkrét mintákat, példákat, útmutatókat ad. Így irányító tanmenetek, óramodellek, feladatlapok, témazáró mérőlapok közlésével közvetlen gyakorlati útmutatást és segítséget ad a tanításhoz. A különböző óratispusok részletes leírásával, a tanulmányi séta vezetésének ismertetésével, a csoportmunka szervezésének és vezetésének részletes leírásával mondhatni minden irányú útmutatást és segítséget megad. Igen értékes része a környezetismeret tanítása során alkalmazandó kísérletek tartalmi és módszertani ismertetése, amelyeket sok-sok ábrával is bemutat. A gyakorlati útmutatók nyújtása nem jelenti azt, hogy a jegyzet megkötni igyekszik a nevelők

szabad és önálló pedagógiai tevékenységét. Éppen az az érdeme a jegyzetnek, hogy biztosítja a példaanyag szabad megválasztását, az újabb tantárgypedagógiai eredmények beépítésével pedig az előrehaladás lehetőségét.

A nagy gonddal és szakértelemmel elkészített jegyzet méltán jelentős szerepet fog játszani a tanítóképzésben. A szépen kivitelezett, igen tartalmas és értékes munkára ezúton hívjuk fel a figyelmet. Jelentősége alapján jogosan kifogásolható azonban, hogy a jegyzetet nagyon kevés példányszámban adták ki, és emiatt üzleti forgalomba nem is került, noha feltétlenül számítani kellett volna a tanítóképző intézeteken kívül mind az alsó, mind a felső tagozatos nevelők jogos érdeklődésére a jegyzet iránt.

Jósa Zoltán

Jaroslaw Rudnianski:

HOGYAN TANULJAK?

Varsó, 1968.

Fordította: Bárkányi Zoltánné, 1974.

Rudnianski lengyel pszichológus munkájában kutatja, keresi a tanulást megkönnyítő módszereket, és az eddigi tapasztalatait, eredményeit írja le ebben az igen olvasható könyvében. Korunk sarkalatos kérdései ezek, amelyeket a könyv fejteget, boncolgat, tartalmaz. Ma mindenkinek tanulni kell, ezért mindenkit foglalkoztat az a kérdés, amely már szinte egyidős a tanulással: hogyan tanuljunk ökonómikusan, eredményesen? Ez a mű nemcsak a tanulókkal járó nehézségeket mutatja be, hanem ezek ismerete alapján többféle módszert is bemutat a szellemi munka eredményességének fokozására.

A könyv az általános iskolás korú gyermekek számára íródott, de már maga a szerző is írja, hogy a középiskolás tanulók is hasznát veszik. Szerintem a felnőttek is eredményesen forgathatják. *A pedagógusoknak pedig mindenképpen ismerni kell!* Egyrészt azért, mert ez a szakmánk, munkánk része és mivel nem lehet közömbös számunkra, hogy a tanított ismereteket a tanulók milyen hatásfokkal és marandósággal tanulják meg, mivel munkánk csakis így lehet teljes eredményű. Másrészt gyakran fordulnak hozzánk tanítványaink, vagy szüleik tanácsért a tekintetben, hogy hogyan kell tanulni.

A szerző ebben a művében kutatja a könyvebb tanulás titkait és fel is tárja azokat, mégpedig úgy, hogy a tanulást hátráltató körülményeket is felfedi, majd ezek legyőzésére a legváltozatosabb módszereket sorakoztatja fel. Szinte minden tanulni vágyó ember megtalálja.

ebben a könyvben a maga számára legmegfelelőbb módszert.

Mivel a legtöbbünk megtette azt az utat iskolás korában, amelyet a könyv feltár és elemez, a könyv olvasásakor a diákkorunk elevenedik meg, azt idézi fel a leírt eseményeivel, a közvetlen nyelvezetével és stílusával. Ezért alkalmas arra, hogy az olvasóban tudatosodjanak azok az élmények, nehézségek, örökök, amelyeket a tanulás folyamatában átélt. Ennek alapján másképpen, vagyis tudatosan viszonyulhatunk azokhoz a szituációkhoz, amelyeket gyermekeink, tanítványaink tanulás közben átélnek.

Hiszen, ha visszaemlékezünk, tudjuk, hogy mindannyian szerettünk volna a jobb tanulók közé tartozni, szépen értelmesen felelni. Szerettünk volna jól visszaemlékezni azokra az ismeretekre, amelyeket hallottunk, vagy megtanultunk. Szerettünk volna mindig figyelni, érdeklődni, a hallottakat és látottakat megérteni, vagyis az ismereteket megjegyezni, emlékezetünkbe vésni, azokról eredményesen számot adni.

Gyakran tapasztaltuk azt, hogy ez nehezen megy, illetve igen változó szerencsével sikerült csak. Legtöbbször csak öt-hat tanuló volt, akik mindent és mindenkor tudtak és ezért őket csodáltuk. A negyven tanuló közül változatosan akadtak olyanok, akik az egyik vagy másik tárgyból mutatkoztak jobbnak. Így például magyarból, természetrajzból, számtanból, kézimunkából stb., de általánosan nem, vagy csak ritkábban remekeltek. Pedig szerettek volna.

Sokan és sokat küszködtünk a számtannal, az idegen nyelvvél, a nyelvtannal, a történelmi

számadatokkal, a versek kívülről való megtanulásával és még sok egyébbel. Eszünkbe sem jutott, hogy érdeklődjünk azok megtanulásának módja felől. Ez akkor mindenkinek a magánügye volt.

Hosszú évek múltán jöttünk csak rá arra, hogyan feleljünk, hogyan mondjuk el azt, amit nehezen megtanultunk, közben mire gondoljunk; a könyv oldalszámára, vagy a bekezdések számára, esetleg az ott lévő ábrára, vagy egyébre?

Nehezen találtuk meg a munkánk helyes és eredményre vezető megszervezését, annak a napszakonkénti és tantárgyankénti beosztását.

Igen sok gondot okozott a vizsgákra való felkészülésben a sok anyag megtanulása és annak a fejben tartása úgy, hogy arra vissza is tudjunk emlékezni és el tudjuk azt mondani.

Lehetne még írni a diákkori tanulással kapcsolatos problémákról, amelyek megoldásait a **HOGYAN TANULJAK?** c. könyv tartalmazza. Fejtegeti azokat a didaktikai és pszichológiai folyamatokat a megfelelő szisztéma szerint, amelyek a megfigyeléstől a tanuláson keresztül az ismeretek megtartásáig és az azokról való számadásokig lejátszódik.

A fordítónak gondja volt arra is, hogy a könyv olvasmányosságát, hangulatosságát növelje azzal, hogy a leírt eseményeket, a gyermekverseket magyar megfelelőekkel helyettesítse, ilyen módon növelve a könyv pedagógiai hatásfokát. Ezért is érezhetjük igazán magunkhoz közel állónak, élményszerűnek Jaroslaw Rudnianski művét.

Mihály Endre